

Ministru prezidenta Aigara Kalvīša uzruna Baltijas reģionālajā enerģētikas forumā 2007. gada 12. jūnijā

Premjerministru kungi!
Komisāra kungs!
Vēstnieka kungs!
Godātie konferences dalībnieki!

Ar prieku sveicu jūs visus Rīgā. Jūsu līdzdalība šajā konferencē apliecina šodien un rīt diskutējamo jautājumu nozīmību.

Pēdējo gados enerģētika ir kļuvusi par arvien nozīmīgāku politikas, ekonomikas un drošības jautājumu. Tā ir ļoti būtiska tēma Baltijas valstīs.

Pat vēl vairāk – enerģētika ir svarīgs jautājums visā Eiropā, mūsu reģionā un Latvijā. Ar to saistītās problēmas Baltijas valstīs, iespējams, ir daudz būtiskākas un sarežģītākas nekā citās ES un NATO dalībvalstīs.

2004.gadā īstenotā paplašināšanās teorētiski noslēdza Baltijas valstu integrāciju Eiropas Savienībā un NATO, tomēr šodien mums jārunā par enerģētikas sektoru, kurā integrācija turpinās un, iespējams, turpināsies vēl krietnu laiku.

Komisārs Piebalgs jau ir iezīmējis galvenos Eiropas Savienības enerģētikas politikas elementus. Nav šaubu, ka šie jaunie politikas elementi jāievieš vislabākajā veidā gan reģionālā, gan nacionālā līmenī. Izvirzīto mērķu sasniegšanai būs nepieciešama politiskā griba un apņēmība un ievērojami ieguldījumi.

Tomēr pievērsīsimies izaicinājumiem, ar kuriem pašlaik saskaras Baltijas valstis.

Vispirms vēlos norādīt, ka Baltijas valstīs palielinās energoresursu patēriņš visās attiecīgajās jomās, piemēram, elektroenerģijas, naftas produktu un siltumenerģijas patēriņš. To izraisa augošais privātais patēriņš un straujā tautsaimniecības izaugsme. Tomēr šāda tendence vērojama ne vien Baltijas valstīs, bet visā pasaulē.

Pieprasījums palielinās, bet kas notiek ar energoresursu piegādi Baltijas valstīm?

Vai mums ir pietiekama elektroenerģijas ražošanas jauda?

Vai ir izveidota nepieciešamā infrastruktūra?

Vai pastāv esošo piegādātāju alternatīvas?

Vai mēs esam nodrošinājuši stratēģiskās energoresursu rezerves?

Vai problēmas būtu risināmas reģionāli vai risinājums meklējams katras valsts līmenī?

Viens no lielākajiem izaicinājumiem, kas sagaida Baltijas valstis energoresursu piegādes jomā, būs Ignalinas atomelektrostacijas slēgšana 2009.gadā. Atomelektrostacijas slēgšana katru valsti ietekmēs atšķirīgā apjomā.

Tomēr mūsu rīcībā ir vairākas alternatīvas.

Pirmkārt, 2006.gada februārī visas trīs Baltijas valstis panāca politisku vienošanos par jaunas atomelektrostacijas celtniecību Ignalinā, ievērojot vienlīdzības principu. Ir panākta vienošanās arī par Polijas iesaistīšanu projekta īstenošanā.

Tomēr ir būtiski uzsvērt, ka šis projekts ir uzskatāms par četru valstu kopprojektu, kurā ņemtas vērā visu iesaistīto pušu intereses. Pastāv zināms risks, ka lielākai daļai iesaistīto pušu nebūs nekādas ietekmes lēmumu pieņemšanas procesā.

Otra alternatīva ir kompensēt daļu no elektroenerģijas, kas tiek importēta no Ignalinas, palielinot ražošanas jaudas pašu valstī. Latvija var izvēlēties starp vairākām iespējām. Galvenokārt tiek apsvērtas iespējas attīstīt papildu mazapjoma gāzes koģenerācijas ražotnes un “tīro ogļu” koģenerāciju. Abas alternatīvas rūpīgi jāizpēta, vērtējot izmaksas un primāro energoresursu piegāžu drošību, kā arī ietekmi uz valsts enerģētisko neatkarību.

Vēlos pieminēt, ka Latvija var ražot noteiktu elektroenerģijas apjomu, izmantojot vēja enerģiju. Tomēr šādu projektu īstenošanā aktuāli ir vēl divi jautājumi: pirmkārt, kā saražot nepieciešamo pamatjaudu un, otrkārt, kā kompensēt izmaksu atšķirības, ņemot vērā, ka Latvijā vēja enerģija joprojām ir dārgāka nekā no citiem avotiem iegūtā enerģija.

Nākamais jautājums attiecas uz infrastruktūru. Vēlos norādīt, ka ļoti būtiska nozīmē ir Baltijas valstu starpsavienojumiem ar citiem elektroenerģijas tīkliem. Iepriekšējā gadā darbu sāka ESTLINK – pirmais elektroenerģijas tīklu savienojums starp Baltijas valstīm un pārējo ES daļu. Šis projekts ir labs Baltijas valstu sadarbības piemērs, kurā tika ievērota vienlīdzība un racionāla pieeja. Esmu pārliecināts, ka Baltijas valstīm un Somijai būtu jāturpina nākamā ESTLINK posma īstenošana, palielinot kabeļa pārvades spēju.

Domāju, ka būtu nepieciešams minēt vēl divus ar enerģētiku saistītus projektus Baltijas valstīs. Pirmais no tiem ir elektroenerģijas tīklu savienojums starp Lietuvu un Poliju. Otrs projekts ir kabelis, kas savienos Zviedriju un Latviju vai Lietuvu. Abi starpsavienojumu projekti ir uzskatāmi par kritiski svarīgās infrastruktūras izveidi.

Runājot par elektroenerģijas sektoru, vēlos pieskarties jautājumam par Baltijas valstu iespējamo integrāciju *UCTE* (Eiropas Elektroenerģijas pārvades koordinācijas apvienība). Vakars mēs, triju Baltijas valstu premjerministri, parakstījām kopīgu paziņojumu vēršoties pie sistēmu operatoriem, *UCTE* sekretariāta un Eiropas Komisijas ar lūgumu sniegt profesionālu vērtējumu attiecībā uz iespējamās Baltijas valstu integrācijas *UCTE* ekonomisko pamatotību, integrācijas piemērotību konkrētajā laikā un izmaksām.

Papildus problēmām, kas saistītas ar elektroenerģijas piegādes tīkliem, vēlos teikt dažus vārdus par gāzes piegādes infrastruktūru. Pašlaik Baltijas valstis ir 100% atkarīgas no gāzes piegādēm no Krievijas. Tāpēc jautājums ir tāds – vai Baltijas valstīm par saprātīgu cenu ir pieejamas labas alternatīvas šim piegāžu avotam?

Attiecībā uz infrastruktūru vēlos pieminēt Latvijā izveidotās gāzes krātuves. Šodien Inčukalna dabasgāzes krātuve jau darbojas kā stratēģiska rezerve, ko izmanto Baltija

un arī Krievija. Tomēr, ņemot vērā pieaugošo gāzes pieprasījumu Baltijas valstīs un Krievijā, kā arī Somijas ieinteresētību savienojuma izveidē ar Latvijas gāzes krātuvi, būtu apsveramas iespējas Latvijā izveidot jaunas gāzes krātuves. Es tiešām uzskatu, ka šādu jaunu gāzes krātuvju izveide Latvijā atbilstu Eiropas Savienības, Baltijas valstu, Skandināvijas valstu, Polijas un Krievijas interesēm.

Runājot par naftas produktu piegādēm, domāju, ka Baltijas valstīs ir pietiekami laba infrastruktūra, lai īstenotu šo produktu importu un eksportu. Vienlaikus mums sev jāuzdod jautājums, vai Baltijas valstīs būtu jānodrošina papildu naftas produktu pārstrādes jaudas.

Es vēlētos runāt par vēl diviem būtiskiem aspektiem, kas attiecas uz enerģētikas sektoru.

Pirmais no tiem ir energoefektivitāte un taupība. Baltijas valstis ilgu laiku dzīvoja apstākļos, kuros apkure nemaksāja gandrīz neko un būvniecībā nepastāvēja gandrīz nekādas prasības attiecībā uz siltumenerģijas taupīšanu.

Baltijas valstis ir mantojušas padomju laika infrastruktūru un milzīgu dzīvojamo fondu, kas neatbilst energoefektivitātes pamatprasībām.

Ir nepieciešami milzīgi ieguldījumi gan novecojušajā infrastruktūrā, gan dzīvojamā fonda atjaunošanā, lai mazinātu siltuma zudumus. Šādi ieguldījumi varētu garantēt mazāku kurināmo resursu patēriņu apkures vajadzībām, un līdz ar to varētu samazināties energoresursu importa apjoms.

Vēl viens ne mazāk būtisks jautājums ir atjaunojamie enerģijas resursi. Valstu valdības ir tieši atbildīgas par sabiedrisko diskusiju veicināšanu, skaidrojot atjaunojamo enerģijas resursu priekšrocības un nodrošinot nepieciešamos atbalsta mehānismus.

Latvijai ir visi nepieciešamie priekšnosacījumi, lai attīstītu atjaunojamo energoresursu – vēja, koksnes, koksnes atkritumu, kūdras, biogāzes, biodegvielas un citu enerģijas avotu – izmantošanu. Valdības uzdevums ir visaptverošas atjaunojamās enerģijas stratēģijas izstrāde, lai mazinātu Latvijas atkarību no energoresursu importa. Vienlaikus atjaunojamā enerģija nav izvirzāms par pašmērķi, ņemot vērā iespējas ar augstāku izmaksu efektivitāti.

Noslēgumā es vēlētos uzsvērt, ka ir nepieciešamas aktīvākas diskusijas Eiropas, NATO, Baltijas un nacionālajā līmenī par labākajām enerģētikas stratēģijām Baltijas valstīs un par labākajiem sadarbības veidiem, īstenojot kopīgus projektus, kas saistīti ar enerģijas ražošanu un enerģētikas infrastruktūru. Turpmākajā desmitgadē būs nepieciešama rūpīga plānošana, ievērojamas investīcijas un sadarbība efektīvu rezultātu sasniegšanā.

Pateicos par uzmanību!